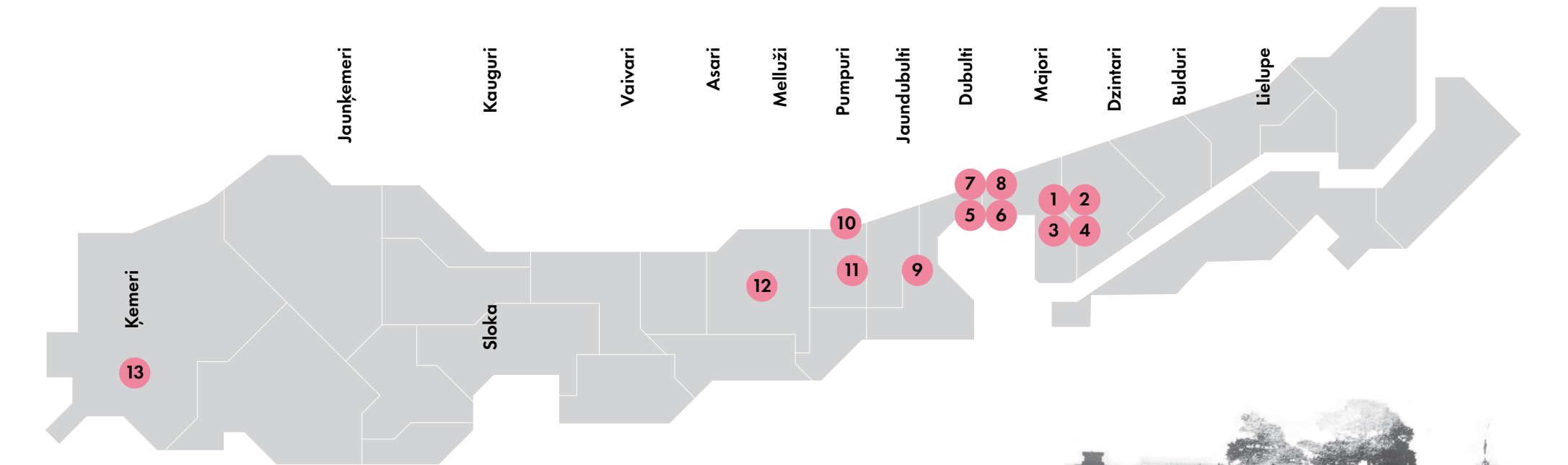

HORNA DĀRZS UN PIEMINEKLIS „KRAUKLĪTIS” RAINIM UN ASPAZIJAI 1

Majori, Jomas iela 35

Horna dārzs ir pirmais apbūvētais zemesgabals Jomas ielā. Tā pirmais nomnieks bija Alberts Horns, tādēļ šis vārds saglabāies līdz mūsdienām. 1870. gadā šeit bija tikai sīkām priedītēm apaugusi kāpu meža teritorija, bet 19. gadsimta beigās tur jau bija uzcelta viesnīca, restorāns, kinematogrāfs un koncertzāle, kā arī brīvdabas koncertdārzs, kas varēja uzņemt vairāk nekā 2000 klausītāju, un tur koncertēja slaveni simfoniskie orķestri.

1905. gada 31. jūlijā Horna dārzā, kur iepriekš bija skanējusi pārsvarā vācu mūzika, tika sarīkots latviešu komponistu simfoniskās mūzikas koncerts, un tajā tika atskaņota arī vēlākā Latvijas himna „Dievs, svētī Latvijui!”. 1913. gada lielajā ugunsgrēkā, kas izcēlās namā uz Jomas un Tirgoņu ielas stūra, nodeda visas ēkas Horna dārzā. 1970. gadā tur tika uzcelts kinoteātris „Jūrmala” – tagadējais Majoru Kultūras centrs.

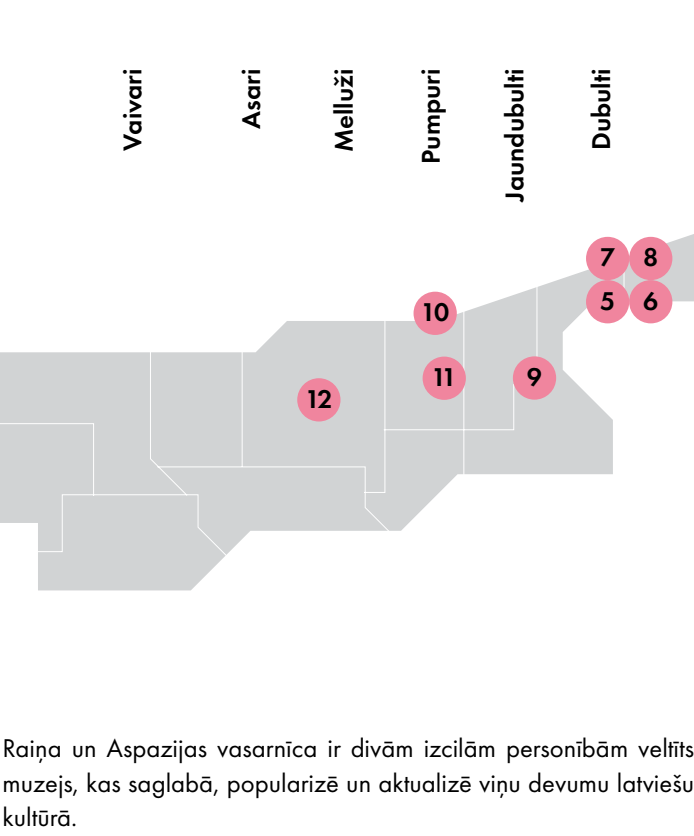
1990. gadā, par godu Raiņa un Aspazijas 125. jubilejai, pie Jomas ielas tika atklāts piemineklis „Krauklītis”, lai godinātu izcilo dzejnieku uzstāšanos sarīkojumā „Raiņa un Aspazijas dzejas un dziesmu vakars” Horna dārzā 1905. gada jūlijā. Piemineklis simboliski piemin arī viņu emigrāciju Šveicē, kur Rainis 1917. gadā sarakstīja lugu „Krauklītis”, kas redzams pieminekļa augšējā daļā. Pieminekļa autori ir Zīgrīda Fernava-Rapa un Juris Tiščenko-Rapa.

RAIŅA UN ASPAZIJAS VASARNĪCA 2

Majori, Jāņa Pliekšāna iela 5/7 (iepriekš – Aleksandra iela 3)

Tālr. 67764295, 29239472; www.memorialiemuzeji.lv
Darba laiks: otrdienās–sestdienās plkst. 10.00–17.00; no 1. jūnija līdz 31. augustam trešdienās plkst. 12.00–19.00
Bīlešu cenas: 2 EUR, skolēniem, studentiem un senioriem – 1 EUR, ģimenes bilete – 3 EUR, gida pakalpojumi grupai – 5–7 EUR, audiogids – 3 EUR

Raiņa un Aspazijas vasarnīca ir divām izcilām personībām veltīts muzejs, kas saglabā, popularizē un aktualizē viņu devumu latviešu kultūrā.

Vasarnīcu Majoros Rainis iegādājās 1926. gada rudenī un pavadīja tur savas dzīves pēdējās vasaras no 1927. līdz 1929. gadam. Nams Aleksandra ielā, par kuru tā laika avīzē teikts: „Ieļiņa pavīsam maza. Viens gals Jomas ielas asfaltā, otrs – kāpu smiltis, bet vidū pāris simts metru. Abās pusēs kupli koki,” vienlaikus bija abu dzejnieku darba un vasaras atpūtas vieta. Rainis nebija pieradis pie plašām telpām, tāpēc daļu vasarnīcas izīrēja, reizēm tur dzīvoja arī daži viņa draugi. Dzejnieks ilgojās pēc jūras tuvuma, tādēļ bieži palika Jūrmalā vasarniekiem neierastā laikā – vēlā rudenī un reizēm pat ziemā. Agra rīta peldes un vakara pastaigas saulrietā bija neatņemama šo vasaru sastāvdaļa. „Man patīk šīs kļusums, tīrais, svaigais gaiss. Nekur neļūtos tik labi, kā še,” atzina Rainis. Rīgā dzejnieka laiks pagāja, darbojoties politikā un kultūras norisēs, tādēļ tieši Jūrmalas vasarnīca pavēra iespējas radošam darbam. Šeit tapa gan dzeja, gan lugas „Mīla stiprāka par nāvi” (1927) un „Rīgas ragana” (1928). Aspazija šeit strādāja pie dzejoļu krājuma „Asteru laikā” (1928).

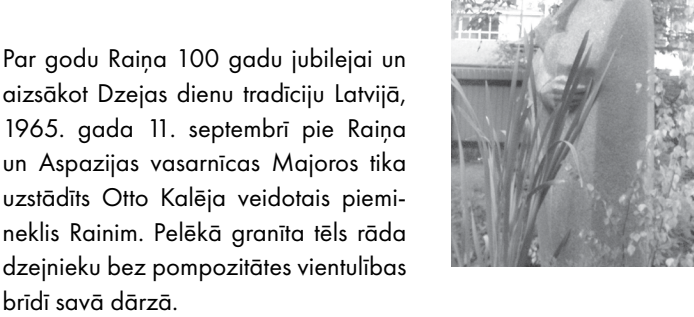
1929. gada 12. septembrī Majoru vasarnīcā aprāvās Raiņa mūžs.

1949. gadā vasarnīcā tika atklāts Raiņa muzejs, bet 1969. gadā izveidots tagadējais muzeja ansamblis ar vasarnīcas dārzu. Muzeja kompleksā apvienotas trīs Jūrmalas koka apbūvei raksturīgas ēkas. Rainim piederējušo vasarnīcu veido divas ēkas, kas celtas 19. gadsimta beigās: ielas māja ir vienstāva koka būve ar jumta izbūvi, kokgriezumiem fasādē un jūgendstila sīkrūšu dāliju-ma verandu, otra ēka ir maza mūra namiņš dzīlāk dārzā. Trešā ēka – kaimiņu māja – kompleksam pievienota vēlāk, lai paplašinātu muzeja telpas.

2016. gadā pēc plašas un visaptverošas restaurācijas muzeja ēkas atguva savu kādreizējo izskatu. Abu vasarnīcu augšstāvē ir iekārtotas dzejnieku istabas, kurās eksponētas autentiskas mēbeles un citi priekšmeti. Vasarnīcas pirmajā stāvā iekārtota ekspozīcija „Es un Tu”, kas veltīta Raiņa un Aspazijas mīlestībai un daiļrades virsotnēm. Kaimiņu māja īpaši piemērota muzeja daudzveidīgajai darbībai – plašajā pirmā stāva zālē notiek visdažādākie muzeja rīkote pasākumi un muzejpedagoģiskās programmas, bet izstāžu zālē tiek eksponētas īslaicīgas izstādes. Muzeja kompleksā ietilpst arī vasarnīcas dārzs.

RAIŅA PIEMINEKLIS 3

Majori, Jāņa Pliekšāna iela 5/7 (iepriekš – Aleksandra iela 3)

Par godu Raiņa 100 gadu jubilejai un aizsākot Dzejas dienu tradīciju Latvijā, 1965. gada 11. septembrī pie Raiņa un Aspazijas vasarnīcas Majoros tika uzstādīts Otto Kalēja veidotais piemineklis Rainim. Pelēkā granīta tēls rāda dzejnieku bez pompozitātes vientuļības brīdī savā dārzā.

tā 16 (tagad Poruka prospekts 61) slējās dzejnieku skaistā vasaras mājā, kas tūdaļ kļuva par radošās inteliģences tikšanās vietu. Milesību pret pilsētu pie jūras nespēja slāpēt arī ilgie gadi trimdā Šveicē. Atgriešanās Jūrmalā sākās ar neilgu vasaras atpūtu, lai vēlāk šeit atkal iegādātos vasaras mītni.

No 1927. līdz 1929. gadam Raiņa radošā darba vieta bija vasarnīca Majoros. Pēc dzīvesbiedra aiziešanas mūžībā Aspazija par savu miera un radošā darba ostu izvēlējās abu savulaik noskatīto ēku Dubultos, kur netraucē ne dzelzceļa, ne šosejas tuvums. Jūras krasts un kāpu priedes, Lielupe un sen pazīstamās vietas, kur baudīti dzīves skaistākie brīži, kļuva par dzejnieces pastāvīgo dzīvesvietu mūža pēdējos gados, sniedzot spēku un iedvesmu ražīgam, radošam dzīves noslēgumam.

MAJORU-DUBULTU LABDARĪBAS BIEDRĪBA 4

Majori, Rīgas iela 3 (tagad Majoru vidusskola)

1879. gada rudenī skolotājs Jānis Dumpis nelielā koka namiņā Majoros atvēra pirmo privāto skolu, ko pabalstīja muižu valde. 1882. gadā tika nodibināta Majoru-Dubultu Labdarības biedrība, un viens no galvenajiem tās darbības virzieniem bija uzturēt skolu un vākt līdzekļus, lai dotu iespēju skoloties arī mazturīgu ģimeņu bērniem. Biedrība rīkoja koncertus, teātra izrādes, literāros vakarus un citus sarīkojumus ar mērķi bagātināt kultūras dzīvi, kā arī vākt ziedojumus. Biedrība ciīgi krāja līdzekļus un 1883. gadā nopirka gruntsgabalu. Tā paša gada 14. augustā zemē tika likts skolas jaunās ēkas pamatakmens, un 1884. gada 1. janvārī Majoru pamatskola sāka darbu jaunajā ēkā. Tā kā skolā nebija plašāku telpu, kur varētu notikt dažādi sarīkojumi, labdarības biedrība 1899. gadā veica lielāku pārbūvi un otrajā stāvā ierīkoja plašu zāli ar skatuvi. Skola bija kļuvusi tāda, kādu to 1903. gada 17. jūnijā ieraudzīja Rainis, kad biedrības zālē notika muzikāla soareja – literārs vakars ar kora dziedāšanu –, kas patiesībā bija Raiņa un Aspazijas nelegālas godināšanas vakars sakarā ar atgriešanos no trimdas Slobodskā. Šajā vakarā pirmo reiz publiski tika lasīta Raiņa dzeja no nupat iznākušā pirmā dzejoļu krājuma „Tālas noskaņas zilā vakarā”, un to darīja pati Aspazija. Vēlāk Aspazijas un Raiņa dzejas vakari notika gan Horna dārzā, gan Majoru-Dubultu Labdarības biedrībā. 1905. gada 30. oktobrī skolas zālē notika revolucionāru mītiņš, un tajā uzstājās arī Rainis.

Ēkas veidols gandrīz nemainīgs bija visu 20. gadsimtu. Tikai gadsimta beigās, kad sāka kļūt par šauru – skolā bija tikai astoņi klašu kabineti un mācības varēja notikt divās maiņās –, radās doma par ēkas rekonstrukciju. 1990./1991. mācību gads bija pēdējais pirms rekonstrukcijas, un 1998. gada 1. septembrī Majoru pamatskolas skolēni atsāka mācības skolas jaunajā korpusā, kura atklāšanā piedalījās Valsts prezidents Guntis Ulmanis. 2005. gadā tika pabeigta skolas vēsturiskās ēkas rekonstrukcija, un tās atklāšanā klāi bija arī Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga. Skolas ēkā ir saglabāta gan zāle un skatuve, gan arī vēsturiskās kāpnes.

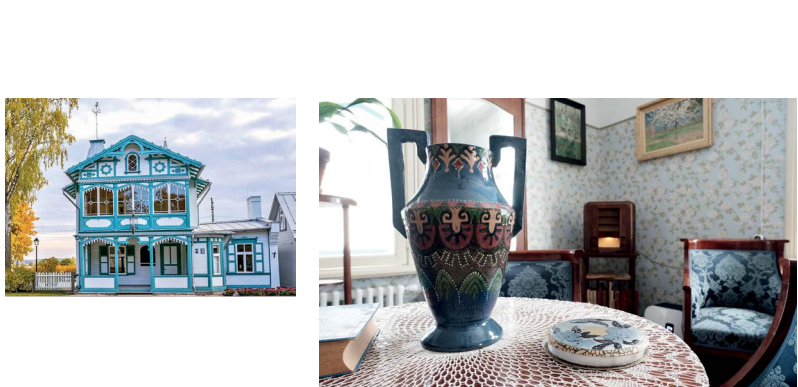
Jau 19. gadsimtā Jūrmala bija kļuvusi par pievilcīgu darba un atpūtas vietu daudzām radošām personībām, un gadsimtu mijā šeit dzīvoja un strādāja tādi latviešu glezniecības, rakstniecības un mūzikas klasiķi kā Janis Rozentāls, Vilhelms Purvītis, Rūdolfs Blaumanis, Emīls Dārziņš.

Jūrmalu par savējo vasarās sauca arī jaunā, talantīgā drāmu autore Elza Rozenberga (Aspazija). Te, Dubultos, bija gan tuvā un pazīstamā Lielupe, gan milzu spēku dodošā jūra. Priedes kāpās, vasaras peldes un pastaigas gar jūru vilināja šeit apmesties arī jauno Jāni Pliekšānu (Raini), kurš tobrīd (1894) bija laikraksta „Dienas Lapa” galvenais redaktors. Tā pamazām pilsēta jūras krastā abiem kļuva par savējo uz visiem laikiem.

Tā kā piejūras pilsētās tikamā daba un atmosfēra aicināt aicināja domāt par savu īpašumu Jūrmalā, 1903. gadā Rainis iegādājās zemesgabalu Jaundubultos, un jau 1905. gadā Aleksandra prospek-

tā 16 (tagad Poruka prospekts 61) slējās dzejnieku skaistā vasaras mājā, kas tūdaļ kļuva par radošās inteliģences tikšanās vietu. Milesību pret pilsētu pie jūras nespēja slāpēt arī ilgie gadi trimdā Šveicē. Atgriešanās Jūrmalā sākās ar neilgu vasaras atpūtu, lai vēlāk šeit atkal iegādātos vasaras mītni.

No 1927. līdz 1929. gadam Raiņa radošā darba vieta bija vasarnīca Majoros. Pēc dzīvesbiedra aiziešanas mūžībā Aspazija par savu miera un radošā darba ostu izvēlējās abu savulaik noskatīto ēku Dubultos, kur netraucē ne dzelzceļa, ne šosejas tuvums. Jūras krasts un kāpu priedes, Lielupe un sen pazīstamās vietas, kur baudīti dzīves skaistākie brīži, kļuva par dzejnieces pastāvīgo dzīvesvietu mūža pēdējos gados, sniedzot spēku un iedvesmu ražīgam, radošam dzīves noslēgumam.

ASPAZIJAS MĀJA 5

Dubulti, Zīgrīda Meierovica prospekts 18/20 (iepriekš – Gončarova iela 13/15)

Tālr. 67769445; facebook.com/aspazijas.maja
Darba laiks: no 15. maija līdz 14. septembrim otrdienās–sestdienās plkst. 10.00–18.00; no 15. septembra līdz 14. maijam otrdienās–sestdienās plkst. 10.00–17.00
Muzeja apmeklējums: bez maksas; ekskursija ar gidu – 8–15 EUR, audiogids – 2 EUR

Aspazijas māja ir izcils valsts nozīmes koka arhitektūras un vēstures piemineklis. Ēka atrodas Jūrmalas šaurākajā vietā – uz zemes strēles starp jūru un Lielupi. Šarmantajā namā dzejniece pavadīja dzīves pēdējo cēlienu no 1933. līdz 1943. gadam, piedzīvojot politisko varu maiņu un Otrā pasaules kara notikumus.

Ēka celta 1903. gadā kā vasaras mītne vācbaltu tirgotājai Marijai Kiršteinei. Aspazija vasarnīcu iegādājās 1933. gada 3. martā par 11 500 latu, un vēl 800 latu viņa ieguldīja, lai namu padarītu piemērotu dzīvošanai arī ziemā. „Tagad nu esmu Dubultos tanī mājā, kuru senāk mēs ar savu mīlo gribējām pirt un norunājam, kā ierīkoties,” 1933. gada vasarā dienasgrāmatā raksta dzejniece. Kopā ar Aspaziju no Rīgas uz Jūrmalu pārcēlās viņas uzticamā mājkalpotāja Anna Riņniece, brāļa meita Virēna Rozenberga un dzejnieces mīluļi kaki.

Dzīvojot Dubultos, Aspazija mierinājumu un spēku rada gan jūras un Lielupes tuvumā, gan tuvos un uzticamos draugos. Pirmajos gados pēc pārcelšanās Aspaziju bieži apciemoja tā laika ievērojamākie kultūras darbinieki – literāti Veronika Strēlerte, Andrejs Johansons, Antons un Pēteris Birkerti, Kārlis Skalbe, Zenta Mauriņa un komponiste Lauma Reinholde. Te skanēja dzeja un mūzika. Sākoties karam, dzejnieces dzīve kļuva daudz vientuļīgāka, taču par spīti vairākiem aicinājumiem atgriezies Rīgā Aspazija palika uzticīga savam Dubultu namam un 1943. gada 5. novembrī šeit aizgāja mūžībā, pēc savas nāves to novēlot saglabāt kā tikšanās vietu radošām personībām.

Šo gribu padomju vara nesteidza pildīt. Pēc kara Aspazijas māja nonāca Jūrmalas Izpildkomitejas rīcībā, kas to kā vasarnīcu izīrēja vairākām ģimenēm vienlaikus. 1987. gadā pašvaldība ēku nodeva Aspazijas vēstures un mākslas muzejam. 1993. gadā tika izveidots „Aspazijas mājas fonds”, kura uzdevums bija atbalstīt un sekmēt

nama saglabāšanu un restaurāciju. Vēlāk fonds pārtapa par biedrību „Aspazijas mantojums”. Ar Jūrmalas inteliģences iniciatīvu, Jūrmalas pilsētas un ārzemju tautiešu finansiālu atbalstu 1996. gadā Aspazijas māja tika atvērta apmeklētājiem. 2012. gadā sākās vērienīgi ēkas rekonstrukcijas un restaurācijas darbi, tostarp pievienojot Aspazijas mājai vēsturiski vērtīgu Jūrmalas vasarnīcu ar saglabātu un restaurētu vasaras virtuvi; apmeklētājiem muzejs kā divu ēku komplekss atkal tika atvērts 2014. gada 3. oktobrī.

Aspazijas māja uzskatāmi raksturo 20. gadsimta 30. gadu radošas personības dzīves un darba vietu. Telpu iekārtojums ir līdzīgs tam, kāds tas bija dzejnieces dzīves laikā. Mājā apskatāmas Aspazijas personīgās lietas – rakstāmpiederumi, grāmatas, mākslas darbi un mēbeles. Bibliotēkas krājumā ir vairāk nekā 2500 grāmatu, starp tām arī Aspazijas un Raiņa darbu pirmizdevumi un grāmatas ar izcilu personību autogrāfiem. 2016. gada aprīlī muzejā tika atklāta interaktīva ekspozīcija „Aspazija atgriežas Dubultos”, iekļaujot vēsturiskajā interjerā jauno tehnoloģiju elementus.

ASPAZIJAS PIEMINEKLIS 6

Dubulti, Zīgrīda Meierovica prospekts 18/20 (iepriekš – Gončarova iela 13/15)

Kad iešu, negribu aiziet tā, Aiziet nezinā. Es gribu palikt jums atmiņā, Ak, palikt jūsu mīlā vēl... (Aspazija, „Pēc manis”, 1922)

Par to, ka Latvijā nav pieminekļa Aspazijai, viņas 130. dzimšanas dienā publiski ieminējās dzejniece Māra Zālīte. 2006. gadā biedrība „Aspazijas mantojums” aicināja tēlnieci Artu Dumpi veidot dzejniecei veltītu pieminekli pie Aspazijas mājas Dubultos. Izcilā monumentālās un memoriālās tēlniecības pārstāve idejai piekrita, jo jau iepriekš savā daiļradē vairākkārt bija pievērsusies Aspazijas tēmai. Piemineklis veidots gaiši pelēkā granītā, jo, kā teikusi tā veidotāja, „Aspazija nav veidota slavas spožumā, bet gan pārdomās par nodzīvoto dzīvi, satinusies smagnējās drānās kopā ar savu draugu – mīlo runci”.

2009. gada 13. novembrī pieminekli Aspazijai svinīgi atklāja Latvijas Valsts prezidents Valdis Zatlers; tā izveidi un uzstādīšanu finansēja Jūrmalas pilsēta. Pēc Jūrmalas Pensionāru biedrības iniciatīvas sadarbībā ar rožu selekcionāru Gunti Valantu 2011. gada vasarā pie pieminekļa tika izveidots rozārijs. Rozes stādīja daudzas ievērojamas Latvijas sievietes, ar to apstiprinot sievietes ieguldījumu un nozīmi valsts sociālajā un kultūras jomā. Par tradīciju ir kļuvusi pulcēšanās pie pieminekļa Aspazijas dzimšanas dienā 16. martā un Latvijas valsts svētkos, kā arī dzimšanas dienas svinības Aspazijas mājā.

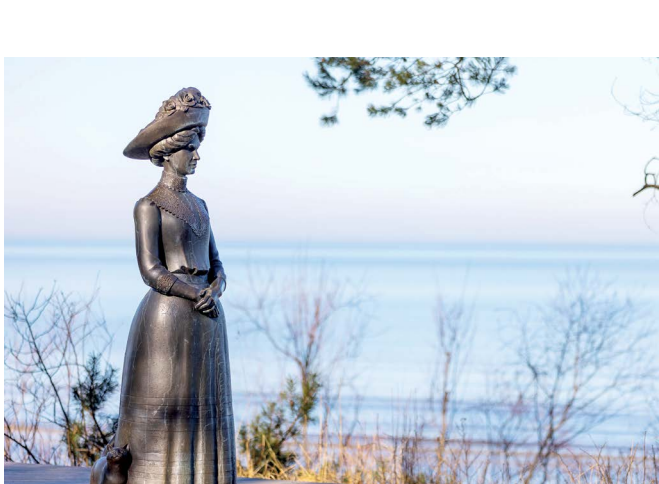
ASPAZIJAS IELA 7

Dubulti

Dzīvojot Dubultos, Aspazija bieži devusies pastaigās pa Dubultu–Marienbādes promenādi. Daļu no tās joprojām var apskatīt, dodoties no Aspazijas mājas uz lieldaģu pa vienu no īsākajām un šaurākajām ieliņām pilsētā, ko kādreiz dēvēja par Akas ielu un kas tagad nes Aspazijas vārdu.

No Aspazijas mājas dienvidu verandas loģiem paveras burvīgs skats uz Lielupi, bet, raugoties pa otrā stāva ziemeļu verandas loģiem, tūlumā redzama jūra. „Es jau arī dzīvoju pie veselības avota – pie jūras, bet man jāprobežojas vienīgi ar skatīšanās prieku, jo peldēties man neatļauj veselība. Ejam abas ar kundzi Marienbādes siltoļās vannās. Tāpat arī dažreiz ejam pastaigāties gar jūras malu pa lieldaģu,” vēstulē senam draugam rakstīja Aspazijas mājkalpotāja Anna Riņniece.

Pa ceļam uz jūru Aspazijas ielā 4 apskatāms Dubultu Rakstnieku nams – vecākā rakstnieku rezidence Latvijā. Padomju laikā tas piederēja PSRS Literatūras fondam un tur mēdza rakstīt un atpūsties rakstnieki no visas Padomju Savienības. 1970. gadā līdzās vēsturiskajai koka ēkai tika uzcelta deviņstāvu ēka – Rakstnieku jaunrades un atpūtas nams. Tagad tas ir privatizēts dzīvokļu nams, savukārt vēsturiskā divstāvu koka ēka pieder Latvijas Rakstnieku savienībai, kas piedāvā iespēju šeit uzturēties aptuveni trīsdesmit viesiem – rakstniekiem, dzejniekiem un tulkotājiem.

SKULPTŪRA „ASPAZIJA KĀPĀS” 8

Aspazijas ielas izejā pie jūras

2020. gada septembrī Dubultos, kāpās iepreti Aspazijas ielai, svinīgi tika atklāta izcilajai latviešu dzejniecei un dramaturģei veltīta skulptūra „Aspazija kāpās”. To veidojusi tēlniece Olga Šilova, apkārtnes labiekārtojums tapis pēc arhitektes Martas Kotello projekta. Skulptūrā, kas ir redzama arī no Aspazijas mājas verandas loga, jūrmalniece Olga Šilova atainojusi Aspaziju jaunības skaistumā. Pie viņas kājām glaužas kaķis, kas ne tikai atgādina par dzejnieces īpašo mīlestību pret šiem mājdzīvniekiem, bet piešķir tēlam cilvēcisku dimensiju. Bronzas skulptūra novietota uz koka terases un ārkārtīgi veiksmīgi iekļaujas priekš meža un kāpu ainavā. Līdz tai var aiziet pa koka laipu. Dienakts tumšajā laikā teritorija ir izgaismota, radot kļusinātu un romantisku noskaņu.

VIRĒNAS ROZENBERGAS UN ANNAS RIJNIECES KAPAVIETA VECDUBULTU KAPOS 9

Dubulti, Slokas iela 52

Vecdubultu kapu centrālajā daļā Jūrmalas pilsētas muzeja filiālē „Aspazijas māja” sadarbībā ar Jūrmalas pilsētas pašvaldību un biedrību „Aspazijas mantojums” uzstādījusi piemiņas zīmi Virēnai Rozenbergai un Annai Riņniecei – divām sievietēm, kuru dzīve bija cieši saistīta ar Aspaziju un Jūrmalu.

Virēna Rozenberga (1906–1956) bija Aspazijas tuvākā radniece – brāļa Zāmuēla meita. Dzejniece palīdzēja Virēnai iegūt labu izglītību svešvalodās un mūzikā, un visu savu darba mūžu viņa strādāja par vācu un angļu valodas skolotāju Jūrmalas skolās – Majoros, Pumpuros un Bulduros. Abas kopā dzīvoja Aspazijas mājā Dubultos līdz pat dzejnieces nāvei 1943. gadā. Virēna Rozenberga turpināja dzīvot Aspazijas mājā līdz savai aiziešanai mūžībā 1956. gadā.

Anna Riņniece (1864–1945) bija Raiņa un Aspazijas mājkalpotāja un vairāk nekā 20 gadus bija līdzās dzejniekiem – sākmūā abiem, bet pēc Raiņa nāves bija blakus Aspazijai Dubultu mājā 10 gadus.

Ne Virēnai Rozenbergai, ar kuru beidzās Rozenbergu dzimta, kas Latvijai devusi izcilo dzejnieci Aspaziju, ne Annai Riņniecei, kura bija zaudējusi gan vīru, gan dēlu un par kuras ģimeni kļuva abi liele dzejnieki, nebija mantinieku un tuvu radnieku.

Stāstījums par Virēnu Rozenbergu un Annu Riņneci ir iekļauts muzeja „Aspazijas māja” pastāvīgajā ekspozīcijā. Muzejs turpina apzināt un pēlīt abu sieviešu dzīves gājumu saistībā ar Aspaziju, Raini un Jūrmalas pilsētu.

RAINĀ PRIEDES 10

Jaundubulti, kāpās pretī Amatas ielai

Jaundubulti, kāpās pretī Amatas ielai

Netālu no Raiņa un Aspazijas Jaundubultu vasarnīcas, kāpā Amatas ielas galā, bija Raiņa iemīlota atpūtas un darba vieta. Laikā no 1903. līdz 1905. gadam Rainis, dzīvodams Aleksandra (tagad Poruka) prospektā, bieži apmeklēja kāpu, sēdējis prieku paēnā un dzejojis. Pēc viņa došanās emigrācijā šī vieta laikabiedru atmiņās saistījās ar dzejnieku, iegūstot nosaukumu „Raiņa priedes”. 1965. gadā, atzīmējot dzejnieka 100 gadu jubileju, aizsākās tradīcija ik rudenī „Raiņa priedēs” rīkot Dzejas dienu pasākumus. 21. gadsimta sākumā Raiņa laika priedes jau bija nokaltušas, un interešu grupa, mēģinot šo vietu atdzīvīnāt, iestādīja jaunas. 2014. gadā šeit tika atklāts tēlnieka Kristapa Gulbja vides objekts „Raiņa priedes.”

„RAINĀ SĒTA” 11

Jaundubulti, Poruka prospekts 61 (iepriekš – Aleksandra prospekts 16)

Tālr. 26379239; www.rainaseta.lv

Jaundubulti, Poruka prospekts 61 (iepriekš – Aleksandra prospekts 16)

Jaundubulti, Poruka prospekts 61 (iepriekš – Aleksandra prospekts 16)

1903. gadā pēc atgriešanās Latvijā Rainis un Aspazija iegādājās zemi Jaundubultos, Aleksandra prospektā 16, lai celtu vasarnīcu. Par būvniekiem tika pieaicināti Jūlijs Pētersons un Ansis Vītols, bet Rainis pats aktīvi nodarbojās ar dažādu celtniecības materiālu iegādi, par ko ir saglabājušās dokumentu kopijas. 1904. un 1905. gada vasaras Rainis un Aspazija jau pavadīja savā pusizbūvētajā vasarnīcā. Vēlāk Aspazija Jaundubultos aizvadīto laiku atcerējās kā laimīgāko, kā vietu, kur patiešām bijusi jūtama laime.

Vasarnīca kļuva par dzejnieku, mākslinieku un sabiedrisko darbinieku pulcēšanās vietu. Te pulcējās draugi un domubiedri – revolucionāri noskaņotās inteliģences pārstāvji, skolotāji. Kādu laiku vasarnīcā uzturējās dzejnieks Kārlis Skalbe, bieži iegriezās Emīls Dārziņš. Te viesojās rakstnieks Augusts Deglavs un pavisam jauniņā Biruta Skujeniece – topošā aktrise, Aspazijas un Raiņa varoņtēlu atveidotāja. Vasarnīcā pirmoreiz sastapās Rainis un viņa nākamais biogrāfs Antons Birkerts.

Kārlis Skalbe par dzīvi vasarnīcā rakstīja: „Atceros, tas bija 1904. gada vasarā. Toreiz viņš cēla vasarnīcu Jūrmalā (Mellužos), izīrēja apakštāvu un pats dzīvoja zem jumta. Še es viņu apciemoju. Atceros, ka mēs staigājām un runājām, laipodami pa dēļu neklātām siļām. Šepat uz petrolejas ķēka viņi gatavoja pusdienu. Cik daudz šai neērtā dzīvē bija dzejišķas burvības! Ārā dimdēja jūra, un viss gaiss bija pilns lielu sapņu un ciņas trauksmes. Es jautāju, ko viņš raksta? – Operetes tekstu.

Raiņa dramatiskai poēmai „Uguns un nakts” bija liela gaita. Pēc vakariņām viņš mani toreiz rūpīgi noguldīja siltā paspārnē, kur mazāk jūtams caurvējš. Arī pats viņš nolikās turpat zem spārēm, kaut gan viņam vajadzēja siltas istabas, jo sūdzējās par reimatismu plecā.

Bez šaubām, jaunie apmeklētāji traucēja dzejnieku, bet no viņa izturēšanās un dzirkstošajām asprātībām, kas reizēm it neviļus dabūja ritmisku aforisma veidu ar visām nepieciešamajām atskaņām, – no visa tā nebūt nevarēja manīt, ka viņš tiktu traucēts. Tāpat tas bija ar Aspaziju. [...] Pa vakariem tika sarīkoti mazi kopēji pastaigāšanās gājieni uz jūru un gar jūru – skatīties saules rietu.”*

Tomēr vasarnīca nebija tikai atpūtas vieta. Šeit tika aizvadīts aizrautīgs un sasprindzinošs radošā darba posms. „1905. gads deva politisku darbu ne tik daudz avīžniecībā, cik runās,” rakstīja Rainis.

1905. gada decembrī Jaunajā Latviešu teātrī notika Aspazijas lugas „Sidraba šķidrauts” divdesmit piektā izrāde. To pārtrauca cara žandarmērija, un atrasties Latvijā abiem kļuva bīstami. 31. decembra naktī Rainis un Aspazija devās prom no dzimtenes.

Emigrācijā Šveicē Rainis un Aspazija pavadīja četrpadsmit gadus – no 1906. līdz 1920. gadam. Sākumā, cerot uz drīzu atgriešanos, viņi centās saglabāt vasarnīcu savā īpašumā, un dažas vasaras tajā dzīvoja Aspazijas māte Grieta Rozenberga un māsa Dora. Tomēr 1911. gadā finansiālu grūtību dēļ dzejnieki bija spiesti māju pārdot.

Padomju laikā šeit tika ierīkota Raiņa vārdā nosauktā pionieru nometne. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas ēka tika privatizēta un vairākkārt mainīja īpašniekus. Pašlaik nams ir Gavaru dzimtas īpašumā. 2019. gadā pēc vērienīgas rekonstrukcijas durvis šeit vērā „Raiņa sēta”. Ēkas pirmajā stāvā ir izveidota 76 kvadrātmetrus plaša zāle, kas piemērota dažādiem sabiedriskiem pasākumiem. Pie ēkas piestiprināta jauna piemiņas plāksne. Atjaunota arī Raiņa istaba otrajā stāvā un iekārtots neliels muzejs ar Raiņa un Aspazijas darbiem.

* Publikācija „Mūžīgā mierā aizgājis mūsu lielais dzejnieks” („Jaunākās Ziņas”, 1929. gada 13. septembris)

MELLUŽU VASARNĪCA „PĒPERKOKA NAMIŅŠ” 12

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

Pumpuri, Salacas iela 4

(iepriekš – Melluži, 14. līnija)

ĶEMERI 13

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

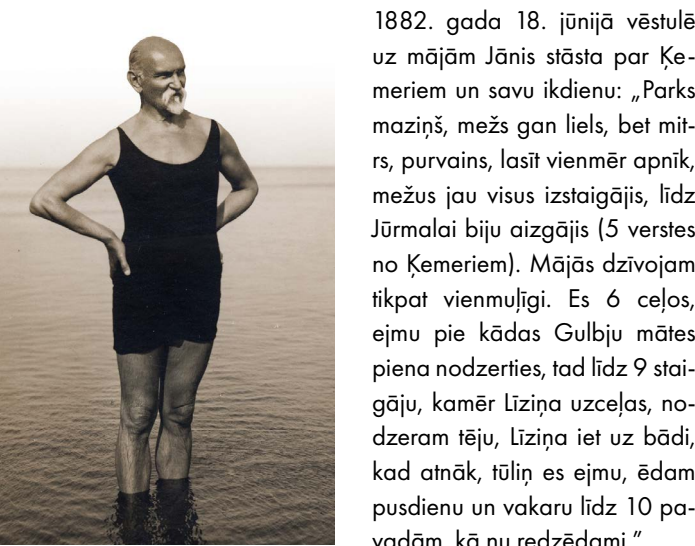
Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Robežu iela 20

Nav zināms, vai Līze Pliekšāne ar brāli irēja kādu istabu pie vietējiem iedzīvotājiem, varbūt dzīvoja kūrmājā, kur bija astoņpadsmit izīrējamās istabas (ēka nodegusi 1894. gadā). Daudz faktu līdzī sev aiznesis laiks.

20. gadsimta 20. gados Rainis bieži devās uz Ķemeriem. Arī 1925. gada vasarā viņš bijis kūrtotā, lai uzlabotu veselību. Par to liecina vēstules un ieraksts dienasgrāmatā: „Ķemeros ņemu 30 vannas. Noņemu dzīvokli Robežu ielā 20, pie Kronkalna, 2500 r. Pārtika tikai 1500, vanna 5000. Bieži jābrauc uz Rīgu.”

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Ēku šajā adresē varam apskatīt arī šodien, un ozols pagalmā noteikti ir redzējies arī Raini.

Aspazija (īstajā vārdā Elza Rozenberga, dzimusi Johanna Emilija Lizete Rozenberga, 1865–1943) – dzejniece, dramaturģe, sabiedriskā darbiniece – bija ārkārtīgi spilgta, daudzveidīga un preturīga personība, kas jau ar savu pirmo laikrakstā „Dienas Lapa” publicēto dzejoli meta izaicinājumu sabiedrībai, parakstot to ar sengrieķu feministes un valdnieka Perikla mīļotās sievietes Aspazijas vārdu. Dzejnieces „aizdomīgais” pseidonīms nereti radījis zināmu neuzticību, piemēram, „Latviešu literatūras krājuma” („Сборник латышской литературы”; Petrograda, 1916) tapšanas laikā.

Aspazijas biogrāfijā bērnības un jaunības gadu posms vēl arvien nes līdzī mistikas un leģendu pieskaņu – gan attiecībā uz viņas dzimšanas gadu un datumu (tikai pēc dzejnieces 100 gadu jubilejas svinībām 1968. gadā kļuva zināms, ka faktiski viņa ir dzimusi trīs gadus agrāk), gan vārda Elza (kā apgalvots viņas pirmajā biogrāfiskajā apcerē) „oficiālās” parādīšanās brīdi.

Aspazijas bērnība pagāja vecākiem piederošajās Zaļenieku pagasta „Daukšu” mājās netālu no Jelgavas. 1874. gadā viņa sāka apmeklēt Dorotejas meiteņu skolu Jelgavā, bet pēc diviem gadiem pārgāja uz Svētās Trīsvienības meiteņu ģimnāziju. Skolas laikā nākamā dzejniece aizrāvās ar klasisko literatūru un vēsturi un sāka rakstīt dzeju. Taču viņas pirmo lugu „Atriebēja” (1887) cenzūra aizliedza. 1893. gadā Aspazija tika pieņemta darbā Rīgas Latviešu teātrī par „teātra rakstnieci”, un 1894. gadā tika uzvesta viņas „ilgu drāma”

„Vaidelote” – luga par sievieti, kas mīlestības vārdā sacelās pret laikmeta dogmām un aizspriedumiem.

19. gadsimta 90. gados Aspazija bija visredzamākā latviešu sievietē literārajās aprindās. Dzejnieces dzejas krājumi iezīmēja novatoriskus attīstības virzienus latviešu literatūrā. Tie atklāja modernās sievietes tapšanu, tās cīņu par savām tiesībām un sociālo vienlīdzību. Šajā laikā dzejniece savu dzīvi jau bija saistījusi ar Raini un turpmāk pilnā mērā dalījās ar viņu politiskā cietumnieka un trimdnieka dramatiskajā liktenī, kurā radošu „aizbildniecību”, morālo atbalstu un praktisko palīdzību grūti novērtēt par augstu. 1894. gadā aizsākās viņu „vēstulu romāns”, kas visintensīvāk izvērtās, Rainim esot trimdā Pleskovā un Slobodskā, kad Aspazija vien periodiski varēja uzturēties pie dzīvesbiedra. Vēstulu materiāls izmantots daudzos pētnieciskos un literāros darbos, bet 2009. gadā unikālā divu radošu personību sarakste iekļauta UNESCO programmas „Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālajā reģistrā.

1904. un 1905. gada vasaras Aspazija un Rainis aizvadīja Jūrmalā. Šajā laikā jaunu pacēlumu Aspazijas dzīvē iezīmēja viņas drāmas „Sidraba šķidrauts” triumfālās izrādes Jaunajā Latviešu teātrī. Šajā lugā autore risina mūžīgo problēmu par indivīda un sabiedrības attiecībām, par mākslinieka atbildību tautas priekšā. 1905. gada beigās Aspazija kopā ar Raini devās trimdā uz Šveici, kur abi palika līdz 1920. gada pavasarim. Vērtīgākais dzejnieces radošais veikums šajos gados ir dzejoļu krājumi „Saulains stūrītis” (1910) un „Ziedu klēpis” (1912) – viņas liriskā autobiogrāfija.

Aspazijas devums latviešu kultūrā novērtēts ar Triju Zvaigžņu ordeni (1927), II šķiras Atzinības krustu (1938) un augstāko valsts apbalvojumu – Tēvzemes balvu (1939). 1936. gadā Prāgā izdotā kapitāldarbā „Mūsu laiku ievērojamās sievietes” starp 26 valstis pārstāvošām 64 sievietēm iekļauta arī Aspazija.

Aspazija mūžībā devās 1943. gada 5. novembrī savās mājās Dubultos. Dzejnieces izvadīšana pēdējā gaitā, kurā par spīti smagajiem kara apstākļiem piedalījās simtiem cilvēku, notika īsti Aspazijas garā, proti, tā izvērtās par spontānu protesta demonstrāciju pret vācu okupācijas varu.

2004. gadā izdota Saulcerītes Vieses grāmata „Mūžīgie spārni”, bet 2010. gadā – Ināras Andžānes grāmata „Aspazija? Aspazija”.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Kopš 2011. gada, atzīmējot dzejnieces dzimšanas dienu, martā Dubultu evaņģēliski luteriskajā baznīcā notiek Aspazijai veltīti koncerti.

Rainis (īstajā vārdā Jānis Pliekšāns, 1865–1929) bija izcils latviešu dzejnieks, dramaturgs, tulkotājs, kultūras darbinieks un politiķis, dzejnieces Aspazijas dzīvesbiedrs. Viņam ir paliekoša nozīme Latvijas kultūras un nacionālās identitātes veidošanā cariskās Krievijas sabrukuma un Latvijas neatkarības izcīņas laikā.

Dzimis 1865. gada 11. septembrī Ilūkstes apriņķa Dunavas pagasta „Varslavānos” muizas rentnieka ģimenē. Beidzīs Rīgas pilsētas ģimnāziju (1883) un Pēterburgas universitātes Juridisko fakultāti (1888). Strādājis Viļņas apgabaltiesā par tiesneša amata kandidātu, pēc tam Jelgavā par advokāta A. Stērstes palīgu, rakstīdams enciklopēdijai par juridiskiem un sociāliem jautājumiem.

No 1891. līdz 1895. gadam Rainis bija laikraksta „Dienas Lapa” redaktors.

1897. gadā Raini are